

לכל סגנון. אחד היתרונות בארץ הוא שאם אתה טוב, אתה רי חופשי. בישראל יש מוכנות של העורכים לנסות לחפש משהו חדש. בכל ספר חיפשתי סגנון אחר."

ספרים כועסים לפעמים על הבחירות שלכם?

מורן: "כשהתחלתי לאייר ספרי ילדים זה היה אחרי שכבר עשר שנים איירתי בעיתונים. מי שהזמין ספר ידע מה אני מביאה. אני לא יכולה לצייר אחרת. ברגע שאני מוצאת את זה, פותרת את הסיפור, מפצחת אותו, אני לא יכולה לזוז מזה. שאלתי את נורית זרחי בספר 'אמבטים' אם היא רוצה שאראה לך סקיצה. היא אמרה לא. כשהעבודה נגמרה היא אמרה שהיא מקסים."

"מאיירי ספרי הילדים הם קודם כול מספרי סיפורים", אומרת סלר מון. "שקרנים כפייתיים, אנשים שלא יכולים אחרת. העבודה על ספר מאוד מאמצת, לפעמים לוקחת שנים. לא פשוט להמציא דמות יש מאין, לתת לה חיים ועולם. יש בזה משהו מאוד מגלומני. זה מקצוע בודד ומאיירים מפתחים כל מיני סוגי מניירות. אני, למשל, מכורה לאיור לצלילי 'עם מי יש לדבר' ברדיו. צריך לאהוב את זה כדי להתרגש מל-צייר דשא, רבורה ליד פרח. מאיירים הם אנשים מיוחדים מאוד."

ההצלחה הגדולה של המאיירים הישראלים מתבטאת בכך שרבים מאיירים ספרים בחו"ל, כולל במזרח הרחוק. אורה איתן איירה עשרה ספרים בחו"ל, "סיר הסירים" של אלונה פרנקל הוא אחד מספרי הילדים הנמכרים ביותר בארה"ב, האיורים של מורן פורסמו בכל העולם. עוד שמות בולטים: סלומון, נטלי פודולוב, אורית ברגמן, ליאורה גרוסמן. לעתים, עם האוכל בא התיאבון, ומאיירים מתחילים לכתוב טקסטים בעצמם. "זה מעבר טבעי לכתוב את הטקסטים שלך ולא רק את הפר" שנות שלך", אומרת מורן, שתוציא בקרוב בהוצאת עם עובד את ספרה "סעודה עם המלכה". קודם כול היה טקסט שכתבתי ורק אחר כך איירתי אותו, אבל זה לא מחייב."

העובדה שאת אמא שירתה את העניין שלך באיורים כאלה?

"לא הגעתי לספרי ילדים כי היו לי ילדים, אלא כי אהבתי את הפור"ט, הרבה איור ומעט טקסט. זה פורמט מושלם בשבילי, כמו קומיקס. דפים לבנים שרק מחכים שמשיהו יצייר עליהם. תמיד אהבתי ספרי ילדים, אבל העובדה שיש לך ילדים מוסיפה בכלל בחיים. כשאני מצוירת אני תמיד מראה להם ושואלת אותם. אבל זה לא אומר שהם קובעים לי. היום אני אולי מבינה יותר איך ילד חושב. בכל זאת, מגיל שבע עד 27, כשהתחלתי לאייר לילדים, אולי הספקתי לשכוח משהו." ©

רות. כמו בפנטזיה על הכמה או בסרט, הילד מכיר את החוקים של העו"לם הזה, שיכול להתקיים בספר, ולכן זה לא מאיים עליו. הספר המאיר מנסה ביטוי חזותי לתהיות ולתובנות שלו ולכן הספר נותן לו פורקן. הילדים יודעים שזה פנטסטי, אבל נהנים מהאשליה."

האיור הישראלי עברי נולד עם תחיית השפה העברית. לפני כן המא"ירים היהודים עבדו בהוצאות לאור ברוסיה, בפולין, בצרפת ובאנגליה. כשנכתבו סיפורי הילדים הראשונים בעברית, בהוצאה לאור של ביאל"ק, נולד גם הביקוש לאיורים. הראשון שעיבד סגנון מקומי היה נחום גוטמן. עוד מאיירים בולטים בעשורים הראשונים של המדינה היו אריה נבון, שמוליק כץ ולאה גולדברג, שאחראיים לספרים בלתי נשכחים כמו "יורה להשכיר", "המפוזר מכפר אור" ו"אורי כדורי" (שנחשב הקומיקס הראשון בעברית). במקביל גם איירו ספרות ילדים מהעולם, ספרי לימוד, אלפונים ומקראות לילדים.

"מה שאפיין את הסגנון הזה היה מודרניזם קליל", אומר פולנסקי, "הימנעות מקישויות, תפיסה של אוניברסיטיות בדימויים. שהדימוי יביא את המסר בצורה פשוטה. המסורת הזאת נמשכה עד שנות ה-90". בגל השני של המאיירים הישראלים אפשר למצוא את דני קרמן ("הילד הזה הוא אני"), אבנר כץ, אלונה פרנקל ואורה איתן, שתקבל בכנס את תעודת יקירת המחלקה. איתן גם גידלה את הדור החדש של המאיירים, רובם בוגרי בצלאל. המאיירים החדשים פרצו את גבול החמוד, הקליל והמתקן, והרישומים שלהם מאתגרים, מסוגננים ואף מרידים.

יש עם מי לאייר

האם עדיין יש לאיורי הילדים המקומיים סגנון ישראלי או שהם מדרברים היום בשפה בינלאומית, אוניברסלית? "זה לא מעסיק אותי אם הם ייראו ישראליים או לא", אומרת מורן. "אבל זה לא אומר שזה לא יבוא לידי ביטוי. בכל סיפור אני אבדוק מחדש מה מתאים לו. מכיוון שישר"אל היא העולם המקיף אותי, אני מתייחסת אליה. כשבאתי לצייר גינה באחד הטקסטים שלא היה בו שום דבר ישראלי במובהק, בחרתי בגינה ליד בניין באוהאוס בתל אביב. קיימת תמיד השאלה האם האיורים הם ישראליים או לא. בעיניי ישראלי זה מה שנוצר בישראל."

"לאיור העברי קרה מה שקרה לקולנוע ולתיאטרון בישראל", מורן סיף פולנסקי. "זה בסדר להיות פחות סוציאליסטי. האיור היום מחור"בד לאופנות בעולם. היום אנחנו פוסט מודרניזם. יש הכול, נציגים

רוחו מודן: "לא הגעתי לספרי ילדים כי היו לי ילדים, אלא כי אהבתי את הפורמט, הרבה איור ומעט טקסט. זה פורמט מושלם בשבילי, כמו קומיקס. דפים לבנים שרק מחכים שמשיהו יצייר עליהם. אבל היום אני אולי מבינה יותר איך ילד חושב. בכל זאת, מגיל שבע עד 27, כשהתחלתי לאייר לילדים, אולי הספקתי לשכוח משהו"

